

ACC. N:R M. 15686:1-20.

Landskap: Småland

Upptecknare: Edla Jonasson, Kråved

Härad: Sunnerbo

Berättare: olika personer; se uppt. bladens
baksida!

Socken: Heimeryd

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: ^{Moarkeryd sid. 16-20}
1961

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lokal - och personhistoria. s. 1-20

LUF 117

30/11-61

Lokal- och Personhistoria V. 117

Naturfärelser "Frallsberg"

Ett ganska högt berg, av endast
stärre stenblock samt mindre stenar
i en väldig mängd. Sägner förtäl-
jer att detta är Frallen som på det-
ta sätt liksom upplygt detta berg,
vilket är beläget en 500 meter in
i Småland ifrån Hallands gräns
Frallen ville på detta sätt komma
närmare Solen. Här på detta berg
blev en flicka, ifrån Fagerdala
by borta, man sade att han bli-
vit "bergtagen", Farmadren till tilli-
kan gick en Söndagsmorgon före
Solen uppgångt, med sin Palmak
i handen sjungande på Psalm 379
i den då brukliga 1797 års Palmak

Luf 117

Kvinnan han gick över berget sakun-
 de mycke noga, men någon Flicka
 fann han ej. När som Salen gick upp
 vände han sig hemåt, ganska led-
 son över att inte denna gång ihel-
 ler ha sett till någon Flicka,
 men vid det allra största steu
 blocket på berget satt Flickan lius
 lovande, likadan som då han fär-
 svann, blev "bergtagen" glatt uträ-
 pande, men se på lilla Farmar!
 Glädjen blev mycke stor i hem-
 met, Balten kunde ej behålla hen-
 ne när som de fick hära Psalmen
 sjungas av kirstna, detta är sägnet
 som blivit berättat för mig av ovan
 nämnde Ingrid Estlandsdotter, Sjölv
 "har jag sett stemen, då jag var på
 (även P. kan jag) berget."

Johannes i Helliggården var liksom ett gammalt original, fylde 92, denne kunde berättla Sagos må man säga, Sagen är denna, förr kommo de som flyttat in hit från Fästland, kvinnorna lämnade sina "Pärten" gav sig söder ut vandrande från gård till gård En sådan kom en dag till Kungsgården i Grönsjö där bodde Kungen hans Gemäl 3 Söner 3 Döttrar, Finnkvinnan sade hemska saker kommer att hända, ser jag, då Kungen prunt, ville veta vad? Sade vandrastran, ja, dina Söner komma att mäsda dina döttrar. Men så kom en väst upp berättat Kungen att sända bort sönerna långt bort till främmande land, ty vad Finnkvinnan sagt glände aldrig Kungen bort.

ären gunga. Sänerna färvärnade inget
fattiga bestodade att återvända till hem
met. Döttrarna vilka ristades i hemmet
skulle en Juldagmorgon ridande
lege sig till kyrkan i Torspa, dessa hade
klätt sig präligt tagit mycket smycke
av guld och silvur, Halskedjor
och dylikt. Döttrarna varo ute i otän
komma på gränsen till Torspa, mötte
de tre vandrande män, dessa sag hästarna
med bestet samt tvungade kvinnor
na att stiga av sadeln, sägande sin-
emellan låt oss döda, och lära dessa
på smycken och kläder, så stypa vi
att komma ut fattiga hem. Här fins pre-
senter till våra Lystrar ty männen
varo latalt ovetade, om att Prinsessorna
vilka de mötte, varo deras egna Lystrar

Männen gjorde vad de kände samtgrä-
de tre grapar, och lade en i varje, här
av har bildats tre sjöar vilkas namn
än i dag är Syster sjö, och är belägna
vid gamla länsvägen emellan Heinnöyd
och Tessa Kykar. Samma Sagen färläger att
om dessa tre sjöar går till kopa, ja då
är det världens bästa tid, de två är
redan en sjö. Men när så bröderna
kommo till sitt hem, och Kungen
fick se att det väligen blivit så
som Tänkinnan en gång spått, blev
han så bedrövad att han sadlade
sin springare, satte sig i sadlen red
i galopp ut i en stor myr, där
sjuk, köd Hästen, och Konungen
i den batten läsa dyr, Men även här
är än i dag en sjö Kungs-sjön

Personer:

Landt mätare ja om den påstas
det att om de "mätte" (solade) arätt
rikt, ja då får deras edalige Ande
ingen so eller frid i sin glau, utan
Heure måste farande, ut efter stäng
stet, mestadels här i Sunnelo bestå
ende om "stengäsen" stammurar liksom
en mindre lykta, ja man kan i
måska härtelkvällar se ett ljus faran-
de, ut efter Sägängarna sade Johan-
nes, se mig, ja det är just den arätt
mätigande "stengäsen" Sögängaren
som far som en lykta. Johannes be-
rättade även detta, ja de färs var
här en Särman som inte va gammå
ni so, men en kall vinterdag då
fick han smärj efter vater. Han hade

var på Skinnedyds tægdag, och alltid
 var det något som han svar och skäl-
 de för, om det var någon som var
 lite yr i "luan", hatten för då äkte
 han luns in i Länna Källare;
 för se den Länsmannen var då en
 riktig dj. Men så en tægdagskväll
 var det tre till femtusen utkläd-
 da starka karar, som på "håje gä"
 en mycke häg besant tæcke" vilka lagte
 sig i færat, på då när Länsmän
 kom med sin ståde fæspänd två
 hästar rök dessa fram, fattade tag
 i betsten, sykte "Länsmansaten" ur
 släden, och hatten styglade honom,
 sedan slängde de han i städen, häs-
 tarna vilka varo vara ginge hem.
 "Men, se den där dj, häskén slapp vi
 en god tid."

Naturförelser. "Beulahallen"

Dagarna som jag här vill notera är berättad av Hironaka-parens Olav Villsjö som boende på torpet Høyttberg, ja har hört honom berätta, Färdande, den eller det stora stenblocket, vilket liksom väst utsp. av beughallen, själva hällen är en del utav vägbanan. Blocket är det största i nejden, och är beläget vid väghanten av en äldre väg som här namnet "Hunnsvägen". Föll då alla som ägde häst alltid red väl därför att "vägen stigen" ej var bred nog för hjuldon, alla Bredpar var ridande. Då de ridedes i kyrkan vilket alla gjorde fär. Hela Bredpar var ridande. Men vid nämde block stant Bredens häst så olyckligt

att denne stäktade så att Reuden slog
sinningen i stenen och var död även
härten slog ihjäl sig. Ten är det så
att just där i kanten uppflät en
ränd, det hinner vatten undagda
Men Sägner fastslår att det flät enbart
blod där så länge som det fanns nå
got kvar av Flickans kropp i mul-
len. Blocket kallas än för Reudhal-
len "Beuahall"

Kyrkan och Kyrkogården.

Ståsta kyrkan här i Heimseyd berättas om att vara byggd på 1100 hundratalet Min Haemar vilken får mig berättat allt detta. Sägner omtalar att i Ingelsköps by (där ryms är i dag den stora grävning) där ämnade man att först bygga kyrkan. Men att vad man syft byggde på dagen, det rens av otyliga väder med under natten. På förtid man ju till slut att detta ej var rätt platsen. därför tog man ett par trillingstutar, dessa spändes för en källa vilken man påkastat något av det som använts till den påbörjade kyrkan. Stutarna fick så gå värt de vil- le. de gingo till den plats det som Heimseyds kyrka är än i dag.

Kyrkan här murades av gåsten ej arbetad
murarna var väldigt tjocka, man fän-
gade en Hund vilken inmurades i
enma långväggen, därav namnet Hunder-
gå Holmar sålde ofta om att det funnits
en Hårst svart till färgen denna var
Kyrkogrunden, han syttes allt i lund,
som står med puggar om muren,
stora brinnande ågor, komma galpe-
rande ned för Kyrkogårdsgången ut ge-
nom grunden, då denna sytes till lund
det alltid något särskilt som hände
i bygden, ja Grunden var ju något
spökligt den visade sig aldrig utan
vid och på Kyrkogården, då den kom-
mit genom grunden så färdan den ut
synhåll! Den denna Säger har min
Holmar berättat, samt visat mig

Stenen som en gång kastats emot Kyrkan
i Heimseyd. Denna sten ligger en 700-
meter väster om Kyrkan. Den är ganska
stor ovan jorden men har naturligt-
vis sjunkit en god del då den ligger
i kanten av en stor mass. De osyn-
liga väsen som varje natt nedre den
påvägade Kyrkan i Ingelsköpby, har
kastat den i nedersmod över att i
Heimseyd ägde de ej makt att ned-
sätta hägat. Så berättar Sägner. Ja sådan
vägar finns den största här är den gamla
vägen ifrån Kallans gräns till Heim-
seyd Kyrka är den som Drattning Kresti-
na Levis led samt vid en smetja
får Sägner berättar att hon läst och
sin Richart Lekefors får att färdiga sina
färdigare, denna gamla väg har många

minnesmärken av beaktas och beoat.
 En begravningsplats är bevisad belägen
 i skogen ibyn Feyshult den är undanta-
 gen all adling. Vård som utlösts är en Ep-
 demikyrkogård. Ja det nordästra häret
 av Himmels gamla kyrkogård har nam-
 met Lycksalighetens hära. Kyrkogården
 är på att säga delad i fyra delar var-
 je del en hära. Men den sydästra
 häran benäms för "Gjalspilluigarnas" de
 som själva dökt däden. Fåll fick ingen
 rådan begravas någon annan stans än
 just i detta häne. Vist har det berättats
 om rådana "jardafärdel" där det varit
 omöjligt att komma ifrån gården med
 mindre än att Prästen kommit och så
 att säga läst ut den däden, men det
 var förr det.

En mycket säregen, men sanningsenlig
gravsten finnes på gamla Kyrkogården
i Halmstad, den är stor över en me-
ter i fyrkant, den är liggande intill
muren som sluter sig stundt om Kyrko-
gården, Mönstret föreställer hjul med ste-
gel. Fjerr när man halshugy folk för
färdrytelse, fans även detta straff att den
halshugne ej fick begravas utan till yt-
termera straff hans döda kropp upphäng-
des i steglet af hjul. En bonde till
namn Arvid, boende i Öshults ley
blev dömd till det ovan nämnda för
att han bland mycket annat hädat
Gud, samt drivit mot Sveriges
Krono-uppbärdsmän. Men hans egen
hustru red till Konungen, och fick sin
man beräddad. En sådan lutt fog sin

Sid. därför han ej hurtren hem innan
han blev förd till Svanatten i Ljung-
by. Men när som David kväbjät
vid stupstocken, kom Prästen fram till
honan frågande, om det var något,
mer han önskade före döden, detta
skulle göras med alla som dömt till
döden. David svarade jag looder om
sitt minnets råd, för jag tycker hära
min hästs flårandet och i det samma
kom hans Hustru framträdande med
sådarskriften från Hans Majestet
Konungen, till ett värdeligt minne
av denna händelserika vändning som
saken fått, lät David förbereda denna
så säregna och stora gravsten till ett
minne, ej minnet av sin goda
hustru. Som råttat sin make från en sådan
vanale

Sägner Trallesal:

Väldiga stenblock vilka äro löstagna
uti Bärhults by Hackarvads socken. Denna
Sägen har berättats av min väns
Frank Nilsson. En gång bodde det
trall uti denna sal. Blocken äro sådana
att det liksom det ut att vara väg-
gar och tak. Sägner berättar att tral-
len byggt här en sal. Här bodde en
tralleus flicka som var så skön
ju mycke fager. Men i lagden
fanns en ställig unger även som
gick i giftans tankar, men ofta
då som när som han hade varit
i skogen fick se denna flicka tän-
ke han denna skall bli min.
Jag skall försöka att få äta hen-
ne på en afton måtte han komma på vägen

Bärhults by i
Hackarvads m.
Pummarö lid.

efter hälsning och lite prat om var-
 jehanda, förstod han att hon var klok
 och belevad, så han tänkte här är
 best att "Smida smedarn jämet är
 reamt" som ardstävet säger. Han bad
 henne därför om ett måte en kvätt
 Han kom till mätarplatsen, Han
 friade och fick hennes ja. Flickans för-
 äldrar såg han ej till någon gång.
 Han bestämde en dag då han skulle
 ta henne med till sin gård. den
 na var en stor och välbärgad sådan
 med väldiga gjungmarker passande
 till åker. Men då den första kärleks-
 yran gått över, lägrade han att bli
 mislynt över sitt gifte. därför fick
 hustrun aldrig göra salskap med
 honom ut. Utan måste alltid stanna

hemma hemma. Men så blev han än
mer mislynt och grubblande, men så
en dag tänkte han han skall få
hacket och uppleyta den stora häng-
boden, ett så stort arbete skall bli-
na hennes död, varför varje gång
som han var bort på kalas eller
annars i glada vänners lag, uttatte
han ett stycke som han skulle ha
odlat upp, stäse och stäse för varje
gång. Men alltid då han kom hem
var det färdigt. Så en dag skulle
han på bröllop, han tänkte i dag
skall han bli en modlös och skum-
pen, ty något sådant hade han al-
drig sett hua mycke han än bestäm-
de att skulle vara gjort tills han kom
hem, att gjorda han utom att klaga.

Men då han sagut sin Ridhäst ut
ur stallet märkte han att denne
kappat sin ena leakerso på ryggen
häröver började han att stampa
i marken kappat och svära väldi-
ligen. Hustrun som hörde oväsen-
let kom såligt fram pågade men
kära du vad står på något lungvad
vade han hästskon är ju abbes
färstar, den kan jag ej andvända
och jag har brätt att komma i väg.
Ge hit den så skall jag nog bāja
den i hop. Detta gjärde han men
färmycke så att den blev för smal
den påsar ej kät han flytta dig så
skall jag bāja och påsätta den, att
detta gjärde han med bara händerna
men när mannen såg att blev han

håper, och lungnad. Sade han välfär
har du aldrig sagt mig emot eller
lagit i mig, då jag så ofta varit
elak och omänsklig emot dig. Nej det
ta fälskjäd minna fälskjäd mig
abolut, då jag sade att jag ville
gifta mig med dig, jag tyckte
att du var så väcker emot de
våra. Far sade lär aldrig med
hårdhet honom, sådana de äro
så svaga, om du detta gör ja då
vader han död.